

Vokiečių kaimas,
arba Brolių Šilerių
dienoraštis

BOUALEM SANSAL

APDOVANOTA
2012 METŲ
LIETUVOS
JAUNŲJŲ
FRANKOFONŲ
PREMIJA

Vokiečių kaimas,
arba Brolių Šilerių
dienoraštis

BOUALEM SANSAL

ROMANAS

Iš prancūzų kalbos vertė *Pranas Bieliauskas*

VILNIUS 2013

Malricho dienoraštis

1996 m. spalvis

Rašelis mirė prieš šešis mėnesius. Jam buvo trisdešimt treji. Vieną dieną prieš dvejus metus kažkas sudužo jo galvoje, ir jis ėmė duotis po Prancūziją, Alžyrą, Vokietiją, Austriją, Lenkiją, Turkiją ir Egiptą. Tarp kelionių įlįsdavo į savo kampa ir skaitydavo, rašydavo, klejodavo. Prarado sveikatą, darbą, paskui ir protą. Jį paliko Ofelija. Vieną vakarą jis nusižudė. Tai įvyko 1996 metų balandžio dvidešimt ketvirtą, apie vienuoliką valandą vakaro.

Apie jo bėdas aš ničnieko nežinojau. Buvau jaunas ir tuo metu, kai kažkas sudužo jo galvoje, tebeklaidžiojau klystkeliais. Rašelių matydavau retai, vengiau jo, nes jis mėgdavo kvaršinti man galvą savo pamokslais. Nemalonu taip kalbėti, jis mano brolis, bet kai tave ima knisti toks teisingas pilietis, apima panika. Jis turėjo savo gyvenimą, aš savo. Buvo vadovaujantis kadras didelėje amerikiečių kompanijoje, turėjo seną kledarą, kreditinę kortelę, jo dienos buvo suskirstytos minutės tikslumu, o aš dvidešimt keturias valandas slampinėdavau su priemiesčio padugnėmis. Mūsų priemiestis priskirtas ZUS-1 – pirmos kategorijos jautriai miesto zonai. Garbės žodis, jokio atsiduksėjimo, išsikapstai iš vienos mėšlo krūvos, tuoj į kitą. Vieną rytą paskambino Ofelija ir papasakojo apie tragediją. Ji užsukusi į buvusiojo namus pasižiūrėti, kaip jam sekasi. „Kažką nujaučiau“, – pasakė ji. Užšokęs

ant Momo, *halal* mėsiniuko, sūnaus motociklo, nulėkiau pas jį. Priešais namą būriavosi daugybė žmonių, – kaimynų ir smalsuolių, – stovėjo greitosios pagalbos ir policijos mašinos. Rašelis sėdėjo garaže atsikolęs į sieną: kojos ištiestos, smakras nuknibęs ant krūtinės, burna pražiota. Galėjai pamanyti, kad snūduriuoja. Veidas juodas nuo suodžių. Visą naktį maudėsi iš automobilio besiveržiančiose dujose. Buvo su keista pižama, dryžuota, nežinojau, kad tokią būtų turėjęs, galvą nusigremžęs kreivai šleivai, kaip katorgininkas. Atrodė keistai. Spoksojau į jį nekrustelėdamas. Tiesiog dar nieko nesuvokiau. Gydytojas paklausė: „Čia tavo brolis?“ Atsakiau: „Taip.“ Jis dar paklausė: „Ir tai viskas, ką gali pasakyti?“ Gūžtelėjau pečiais ir nuėjau į svetainę.

Ofelija ten buvo su Com'Dad**, kvartalo komisaru. Tas kažką užsirašinėjo. Pamatęs mane, pašaukė: „Nagi prieik arčiau!“ Uždavė man kelis klausimus. Atsakiau, kad nieko nežinau. Tikrai, Rašelio aš beveik nematydavau. Nemaniau, kad jis ką nors rezga, bet pagalvodavau: „Ką gi, jis sėdi savo mėšle, aš – savo.“ Liūdna taip kalbėti, bet priemiesty žmonės žudosi dažnai. Kurį laiką būni priblokštas, dieną ar dvi vaikštai paniuręs, o po savaitės, žiūrėk, jau apie tai negalvoji. Sakai sau – toks gyvenimas ir toliau keliauji savo keliu. Bet dabar turėjau atsikvošėti, juk nusižudė ne bet kas, o brolis, mano vyresnysis brolis.

Neturėjau nė menkiausio supratimo, kas galėjo jam atsitikti, neįsivaizdavau, kaip jis galėjo nueiti taip toli ir kiek daug teks nueiti man. Aš galvojau apie viską, ir ištisas dienas: gal širdies reikalai, gal tai susiję su pinigais, gal su kokia valstybine aferą, nepagydoma liga – blogiausiu dalyku šiam sušiktam gyvenime, bet apie tai – ne, apie tai nepagalvojau. Dieve šventas, tik ne tai! Nemanau, kad bent vienas žmogus šiam pasauly būtų išgyvenęs tokią dramą.

* Maistas, paruoštas pagal musulmonų tradicijas. (*Čia ir toliau – paaiškinimai vertėjo.*)

** Tėtušis, Tėtė (*angl.*).

Po laidotuvių Ofelija išvažiavo į Kanadą pas pusseserę Kati, ten ištekėjusią už kažkokio piniguose besimaudančio traperio. Namą saugoti paliko man. Tik pasakė: „Žiūrėsim, kas bus vėliau.“ Į mano klausimą, kodėl Rašelis nusižudė, atsakė: „Nežinau, niekad apie tai nepasakojo.“ Žiūrėdamas, kaip stovi ir dreba, supratau, kad ji nieko nežino. Rašelis niekada niekam nieko nepasakodavo.

Rašelio name likau vienas, žiauriai nusiminęs. Pykau ant savęs, kad nebuvau šalia, kai Rašelį glemžėsi depresija. Visą mėnesį sukau ratus apie tuos namus. Buvo taip bloga, kad net negalėjau verkti. Raimonas, Momo ir kiti vaikinai palaikė man draugiją. Užsukdavo į dienos pabaigą, ir mes puse lūpų šnekėdavomės, vieną po kitos tuštindami alaus skardines. Būdraudavom kaip pelėdos. Tada Raimono, pono Vincento garaže, pavadintame „Kledarų palaima“, gavau darbą. Atlyginimą gaudavau kaip mokinys, plius arbatpinigiai. Vienas galėjai išprotėti. Dirbdamas jautiesi geriau, užsimiršti.

Po mėnesio į garažą paskambino Com'Dad ir pasakė: „Ateik į komisariatą, kai ką tau turiu.“ Nuėjau po darbo. Jis ilgai spoksojo į mane pliaukšėdamas liežuviu, paskui ištraukė stalčių, paėmė plastikinį maišelį ir padavė man. Paėmiau jį. Jame buvo keturi stori suglamžyti sąsiuviniai. Jis pasakė: „Čia tavo brolio dienoraštis, mums daugiau jo nereikia.“ Pirštu kone bedė man į panosę ir pridūrė: „Reikia perskaityt, bent kiek įkrės tau košės į galvą. Tavo brolis buvo šaunus vaikinai.“ Paskui ėmė vograut apie dalykus, kurie jam buvo įsiėdę į širdį: apie mūsų kvartalą, ateitį, respubliką ir tiesų kelią. Klausiausi jo mindžikuodamas čia ant vienos kojos, čia ant kitos. Jis staiga pažiūrėjo į mane ir tarė: „Nagi, nešdinkis iš čia!“

Vos pradėjęs skaityti Rašelio dienoraštį, susirgau. Atrodė, viduriuose kažkas ėmė degti. Turėjau gerai suimti galvą, kad nesprogtų. Norėjos staugt. Tai neįmanoma, kartodavau po kiekvieno puslapio. Paskui, baigęs, staiga pasijutau ramus, tarsi mano viduriai būtų apsitraukę ledu. Troškau tik vieno dalyko – mirties. Gyventi buvo gėda. Praėjus savaitei, supratau: jo istorija – tai mano istorija, tai tėvo praeitis ir dabar mano eilė ją išgyventi, nueit tą patį kelią, užduot sau tuos pačius klausimus ir ten, kur tėvas ir Rašelis pralaimėjo, pabandyt išgyventi. Jutau, kad man per sunku. Nežinau kodėl, bet labai stipriai jaučiau, kad šią istoriją turiu papasakot pasauliui. Žinoma, tai sena istorija, bet juk gyvenime viskas vyksta panašiai, ir ši neįtikima tragedija gali pasikartoti.

Prieš pradėdamas, turiu papasakoti truputį apie mus. Mudu su Rašeliu gimėme blede*, Alžyre, Dievo užmirštam kaime, tiksliai nežinau kur. Kaimas vadinasi Ain Debas. Vienu metu dėdė Ali man paaiškino, kad tas pavadinimas reiškia „Asilo šaltinis“. Tai mane prajuokino – įsivaizdavau, kaip asilas išdidžiai eina sargybą priešais savo šaltinį, egoistiškai trindamas savo bliunkį.

Mudu gimėm alžyrietės Aišos ir vokiečio Hanso Šilerio šeimoje. Rašelis atvyko į Prancūziją 1970-aisiais, tada jam buvo septyneri. Iš dviejų vardų – Rašido ir Helmuto – buvo padarytas vienas, Rašelis, ir jis prilipo. Aš atvykau čia 1985-aisiais, tada man buvo aštuoneri. Iš dviejų mano vardų – Maleko ir Ulricho – buvo padarytas Malrichas, jis irgi prilipo. Mus priglaudė dėdė Ali, šaunus žmogus, pats turėjęs septynis berniukus ir didelę it sunkvežimis širdį. Kuo sunkvežimis sunkiau pakrautas, tuo lengviau važiuoja. Taip pat gimęs blede, tėčio bičiulis, pirmasis emigrantas,

* Tolimas nuošalus kaimas (*arab.*).

BOUALEM SANSAL (Boalemas Sansalis; g. 1949 m.) — prancūziškai rašantis alžyriečių tautybės autorius. Inžinierius, ekonomikos mokslų daktaras dirbo Alžyro pramonės ministerijoje, buvo iš jos atleistas, kilus nepasitenkinimui dėl knygoje išsakytos kritikos. Nepaisant sukkelto nepasitenkinimo, eseistas, šešių romanų autorius, daugybės premijų laureatas su šeima tebegyvena Alžyre. „Vokiečių kaimas, arba Brolių Šilerių dienoraštis“ — penktasis Boualem Sansal romanas.

Malrichas ir Rašelis, alžyrietės Aišos ir vokiečio Hanso Šilerio vaikai, auga toli nuo tėvų niūriame Paryžiaus priemiestyje. Brolių pasirinkti gyvenimo keliai labai skirtingi: Rašelis turi darbą, namą, žmoną, Prancūzijos pilietybę ir mašiną; Malrichas kiauras dienas slankioja po priemiestį su bedarbių ir bemokslų kompanija. Staiga sužinojęs, kad islamistai Alžyre išžudė visą kaimą, o tarp nužudytųjų — ir jo tėvai, Rašelis, vėliau ir Malrichas, leidžiasi į kelionę, norėdami bent pastovėti prie tėvų kapo. Ši kelionė viską pakeičia. Rašelis keliauja ne tik į Alžyrą; Hanso Šilerio pėdsakai veda ir į jo praeitį. Žinia, kad tėvas buvo ne garbingas išsivadavimo kovotojas, o tarnavo naciams, sugniuždo Rašelį. O Malrichas pirmą kartą gyvenime bando suprasti ir tėvą, ir nusižudžiusį brolių. Ir praeities siaubą, ir dabarties tuštumą.

Šis skausmingas romanas pasakoja apie istorijos žaizdas ir paslaptis, kaltę, vienatvę ir atsakomybę. Apie tai, kad mes nepažįstame nei savo tėvų, nei savęs. Apie nacistinę Vokietiją, Prancūziją ir Alžyrą. Apie holokaustą. Apie praeitį ir dabartį, pyktį, siaubą, gailestį ir žmones, priverstus išverti tai, kas, regis, yra nepakeliama.

ISBN 978-9986-16-939-0

www.tytoalba.lt